

**МЕТОДИКА ПРОВЕДЕНИЯ ЦЕЛЕВЫХ ПРОГУЛОК И ЭКСКУРСИЙ
ПО ПРЕДМЕТУ «ЧЕЛОВЕК И МИР» В 1–3 КЛАССАХ**
Щербин Екатерина (УО МГПУ им. И. П. Шамякина, г. Мозырь)
Научный руководитель – Л.А. Лисовский, канд. пед. наук, доцент

Экскурсии и целевые прогулки имеют большое познавательное и воспитательное значение. Они конкретизируют, углубляют и расширяют знания учащихся. На экскурсиях и целевых прогулках учащиеся проверяют на практике многие теоретические знания и переводят их в умения и навыки. Наблюдение объектов и явлений природы на экскурсиях и целевых прогулках создает прочную научную основу для формирования диалектико-материалистического мировоззрения у младших школьников. Целевые прогулки и экскурсии являются важными элементами обучения учащихся младших классов, особенно по предмету «Человек и мир». В начальной школе на I ступени общего среднего образования они способствуют расширению кругозора детей, развитию их наблюдательности, формированию экологической культуры и более глубокому пониманию природы родного края.

Чтобы экскурсии и целевые прогулки проходили эффективно мы использовали соответствующую методику согласно программе по предмету «Человек и мир». Цели экскурсий и целевых прогулок всегда конкретные и достижимые. Например, изучение сезонных изменений в природе, знакомство с местной флорой и фауной или исследование экосистемы водоема. Тема должна быть адаптирована под возрастные особенности детей и соответствовать учебной программе. Особое значение имеет подготовка к экскурсиям и целевым прогулкам по выбору маршрута. Желательно, чтобы маршрут находился недалеко от школы. В соответствии с темой экскурсии учитель готовит различные задания, оборудование, картосхемы маршрута.

На целевых прогулках и экскурсиях проводится инструктаж по технике безопасности и правилах поведения обучающихся. По ходу маршрута учитель проводит собеседование, задаёт вопросы ученикам, привлекая их внимание к конкретным объектам или явлениям. Поручает им выполнять задания, например, рисовать увиденные растения, записывать наблюдения в дневники, собирать листья для гербария (при условии отсутствия вреда для природы). Перед экскурсией в лес были составлены и изучены с детьми правила поведения, которые включали следующее: не разоряй птичьи гнезда и муравейники, не рви цветы, не повреждай кору деревьев, не включай громко музыку, береги лес от пожара, не оставляй мусор в лесу и т. д. В процессе проведения экскурсии школьники узнают, что из древесины изготавливают около 30 тысяч различных предметов, вещей, продуктов. Время разложения бумаги – 2 года, оставленный полиэтиленовый пакет будет лежать несколько веков, а в солнечную погоду осколок стекла может вызвать пожар. Один гектар леса поглощает за один час весь углекислый газ.

В конце мероприятия подвести итоги и обсудить, что нового узнали школьники, что больше всего запомнилось. Они поделились своими впечатлениями и наблюдениями, усвоили правила поведения в лесу и значение леса для растений, животных и человека. Такая методика помогает сделать обучение интересным и эффективным, развивая у детей начальных классов по предмету «Человек и мир» не только знания, но и навыки наблюдения, анализа и уважения к природе.

Таким образом практическая часть целевых прогулок и экскурсий играет ключевую роль в закреплении теоретических знаний и развитии навыков наблюдения, анализа и взаимодействия с природой родного края.

Список использованной литературы

1. Трафимова, Г.В. Человек и мир : учеб. пособие для 2 класса / Г.В.Трафимов. – Минск : Академия образования, 2024. – 143 с.
2. Трафимова, Г.В. Человек и мир : учеб. пособие для 3 класса / Г.В. Трафимова, С.А. Трафимов. – Минск : НИО, 2019. – 139 с.

САМАСТОЙНАЯ ПРАЦА ЯК СРОДАК РАВІЦЦА МАЎЛЕННЯ ВУЧНЯЎ НА ЎРОКАХ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Шчолакава Марыя (УА МДПУ імя І. П. Шамякіна, г. Мазыр)
Навуковы кіраўнік – Б.А. Крук, канд. філ. навук, дацэнт

Праблема метадаў навучання ў сучаснай школе набывае ўсё большае значэнне, і актуальнымі сёння з’яўляюцца даследаванні многіх педагогаў і псіхалагаў (Л. С. Выгоцкага, Д. Б. Эльконіна, Н. К. Крупскай, П. І. Плотнікава, П. Н. Груздзевы і інш.). Гэта заканамерна, бо навучанне – асноўны від дзейнасці школьнікаў, у працэсе якога вырашаецца галоўная задача, пастаўленая перад школай – падрыхтаваць вучняў да жыцця, да актыўнага ўдзелу ў сацыяльных працэсах.

Важна падрыхтаваць вучня, які зможа самастойна ставіць мэты дзейнасці, які можа планаваць і самастойна ажыццяўляць сваю вучэбную дзейнасць. Эфектыўнасць самастойнай працы, як вядома, перш за ўсё залежыць ад характару задання. Так, настаўнік на ўроку беларускай мовы можа даваць фанетычныя, марфалагічныя, сінтаксічныя, слоўнікавыя самастойныя работы.

Само паняцце “самастойная праца” мае не адно сэнсавое значэнне. У некаторых выпадках гэта форма і метады арганізацыі навучання, у якіх пададзена дзейнасць педагога і дзейнасць навучэнцаў. У іншым тлумачэнні – гэта спецыяльныя заданні, прызначаныя для самастойнага выканання, дзе мае месца і дзейнасць вучняў, якая працякае ў працэсе навучання без непасрэднага ўдзелу педагога [1, с. 33].

Павышэнне ступені самастойнасці ў 1–2 класах ажыццяўляецца наступным чынам: спачатку настаўнік дае вучням узор, тлумачыць і паказвае дзецям, што і як трэба рабіць. Пры паўторных практыкаваннях ён прыцягвае вучняў да тлумачэння. У далейшым кожны вучань працуе самастойна, а настаўнік дае толькі матэрыял для задання [2, с. 22]. У 3–4 класах неабходна фарміраваць у вучняў уменні і навыкі самастойнай работы, знаёміць іх з прыёмамі і метадамі, якія дапамогуць ім самастойна авалодаць ведамі. Разумовая актыўнасць залежыць ад таго, як падбіраюцца, прадумваюцца і даюцца вучням пытанні і заданні [2, с. 22].

На ўроках мовы ў працэсе самастойнай работы дзеці вучацца назіраць, параўноўваць, аналізаваць, абагульняць, вылучаць галоўнае, рабіць вывады. Гэтыя ўменні не закладзены прыродай, іх трэба развіваць. Для эфектыўнай арганізацыі самастойнай працы вучняў неабходна выконваць пэўныя метадычныя патрабаванні: мэтавызначэнне, сістэматызацыя матэрыялу, падтрымка і кантроль, разнастайнасць заданняў і зваротная сувязь [3, с. 18].

Аналіз педагогічнай літаратуры і падручнікаў беларускай мовы для 3 класа даюць нам падставы сцвярджаць, што многія заданні для самастойнага выканання і разважання накіраваны на творчы пошук і маюць пэўную даследчую скіраванасць.

Самастойная праца можа быць рознай працягласці: ад 3–5 хвілін да 20 хвілін урока. Так, пры замацаванні новай тэмы ў час прыктыкі ў ДУА “Сярэдняя школа № 11 г. Мазыра” вучням былі прапанаваны такія практыкаванні: гульнівыя заданні (моўныя гульні, крыжаванкі і інш.), праца ў групах, выкарыстанне інтэрактыўных навучальных заданняў, індывідуальная праца, праца з падручнікам.